

Персональний дискурс через призму мовної особистості.

За своєю природою і функціями мова письменника може слугувати предметом багатоаспектного дослідження. Це загальна мова народу в її специфічному застосуванні в залежності від тих особливих цілей, які ставить перед собою письменник в творі певного призначення і задуму зі своїм специфічним понятійно-образним змістом. Але разом з тим загальна мова у використанні письменника несе в собі і риси свідомої обробки, які мають на меті надати елементам загальної мови більшої сили і виразності в акті писемного спілкування, по суті своїй неодноразового, перехідного та одностороннього, але розрахованого на багатьох адресатів, що є представниками не одного покоління.

З вивченням мови письменника тісно пов'язані питання мовної норми. Мовну партію персонажу реалістичного твору можна розподілити на три складові:

1) загальномовні елементи, які мають на меті створити ефект достовірності усного, переважно неофіційного спілкування;

2) соціально-групові та територіальні елементи, які визначають суспільний портрет мовця. Це статусні групові норми мовної поведінки, які не залежать від рольових (жанрових) норм, оскільки в мовленні більшості носіїв того чи іншого статусу (членів тієї чи іншої групи) можна знайти постійні риси і на їх мовлення направлені певні очікування. Ці риси проявляються перш за все в стилі, тому що предметно-понятійний зміст більш за все залежить від ситуації і ролі. На цій основі виділяються також територіальні і соціальні діалекти;

3) елементи, які створюють неповторну індивідуальну систему конкретної особи. Це рольові (жанрові) норми мовленнєвої поведінки.

На основі соціолінгвістичної інтерпретації мови персонажів художніх творів реалістичного напрямку можна зробити висновок про ті особливості мовних одиниць, які обумовлені специфічною для конкретного суспільства системою соціальних статусів і ролей. Ці одиниці дають можливість реконструювати мовне обличчя людей, які належали до того чи іншого покоління.

В останні роки зростає зацікавленість в особистісному аспекті вивчення мови, що стосується всіх дисциплін, дотичних до мови, тобто не лише лінгвістики, а й психології, філософії і т.д. Мовна особистість якраз і є тим стрижневим поняттям, навколо якого розвивається коло проблем сучасного мовознавства.

Поняття мовної особистості різні автори, такі як Караулов Ю.М., Шахнарович А.М., Нерознак В.П., О. Клапп, Залєвська А.А., Крисін Л. П. та інші трактують по-різному, але оптимальним визначенням можна вважати наступне формулювання – це сукупність здібностей і характеристик людини, які обумовлюють створення і сприйняття ним мовленнєвих творів, тобто текстів, що різняться ступенем структурно-мовної складності, глибини і точності відображення дійсності, певною цілеспрямованістю. В цьому визначенні здібності людини поєднані з особливостями текстів, які вона сама створює. Поняття мовної особистості відоме і завдяки працям В. В. Виноградова про мову художньої літератури, в світовій науці це поняття пов'язують з роботами Л. Вайсберга. Ю. М. Караулов пропонує своє трактування: «за кожним текстом стоїть мовна особистість». В такому ракурсі реконструкція мовної особистості враховує не лише аспект говоріння, а й аудіювання, тобто момент сприйняття персонажем мовлення інших героїв, що дає

можливість аналізувати художній образ через його дискурс. Все ж не менш цікавим для дослідження залишається і говоріння, як активна поведінка мовної особистості, що включає в себе не лише ступінь володіння мовою, але й вибір соціальних, особистісних мовних засобів різних рівнів, а також бачення світу, яке визначається мовною картиною.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Караулов Ю. Н. Русский язык и языковая личность / Ю. Н. Караулов. – М.: ЛКИ, 2010. – 264с.
2. Карасик В.И. Языковой круг: личность, концепты, дискурс / В. И. Карасик. – Волгоград, 2002. – 447с.